

FÓIA DIECESANĂ.

Organ al Eparchiei gr. or. rom. a Caransebeșului.

Apare odată în săptămână: DUMINECA.

Prețul Abonamentului :	Prețul inserțiunilor :	Corespondințele sînt a se adresa redacțiunii
Pentru Austro-Ungaria pe an . . . 5 fl. — cr.	Pentru publicațiunii oficiöse, concurse, ediete etc. tipărite de 3 ori, dacă conțin până la 150 cuvinte 3 fl., până la 200 cuvinte 4 fl., de aci în sus 5 fl.	„FÓIA DIECESANĂ“;
„ „ „ „ pe 1/2 an . 2 „ 50 „		6ră banii de prenumerațiune și inserțiuni la
„ România și străinătate pe an . 14 franci		Tipografia diecesană în Caransebeș.
„ „ „ „ pe 1/2 an 7 „		

Cuprinsul: Alegerile supletorii la Sinodul eparchial. — Județul general, continuare. — A doua carte de cetire întocmită de mai mulți prietini ai școlei. — Anticitățile romane în Bănatul temesian. — Navigatoriul submarin. — Varietăți. — Concurse.

Alegerile supletorii la Sinodul eparchial.

Dela reactivarea diecesei ortodoxe răsăritene a Caransebeșului în decursul celor 24 de ani nici când n'au fost spiritele așa de agitate, nu s'a dovedit acel viu interes, ca de astă dată pentru cele 6 mandate mineresei vacante de deputați pentru Sinodul eparchial. Și noi trebuie să ne felicităm cu acea prudentă dispozițiune a legii noastre fundamentale, a statutului organic, conform căreia Episcopul în diecesa veduvită are a fi ales prin deputații sinodului eparchial ordinar, căci la dincontră decă legea ar fi dispus alegeri noue *ad hoc* la sinodul eparchial, când are a se întregi catedra episcopală, în acest cas diecesa Caransebeșului s'ar afla astăzi în o febrere nedescribibilă, clerul și poporul diecesei, agitat prin diferiții candidați la mandate de deputați, s'ar afla sfășiat în diferite partide, care sfășieri, după cum cunoșcem noi slăbiciunile și spiritul de răsbunare al unor omeni de pe aici, ar fi avut cele mai neplăcute urmări până târziu și după întregirea catedrei episcopale.

Drept probă aducem înainte cele petrecute în cercul electoral Ghilad cu ocaziunea alegerilor supletorii în cestiune.

Pentru cele doue mandete din acest cerc s'au insinuat la alegători vre-o 15 candidați din inteligența noastră.

Unul din acestia vedënd, că nu are prospecte de reușire, pentru-ca se-și resbune asupra celorlalți candidați, ca să nu fie nici ei aleși, recurge la mijloce detestabile. El convocă în o conferință pe frunțașii din 6 comune ale cercului electoral și prin persuadări seducătoare, după receptul întrebuintat cu succes la altă ocaziune politică sub

devișa „sus opinca“ aruncă mărul discordiei între popor și inteligență, căci ore care alt înțeles, dacă nu acesta, îl are cuvintele din apelul publicat în cercul electoral al Ghiladului în 1000 exemplare: „*Voi sciiți, că în sinodul, carele va alege pe viitoriul cap al diecesei, sînt omeni din tole pătrările societății, mai noi plugarii, cari susfinem biserica, lipsim de acolo, pentru-că nu ne scim folosi de dreptul legii*“, apoi pasagiul: *veniți cât de numeroși la alegere și arătați lumii, că opinca scie se-și prețuiescă și iubescă pe ai sei.*

Să fim bine înțelesi, n'avem și nu putem avea nici cea mai mică obiecțiune contra unei asemenea aspirațiunii a plugarilor noștri, care este clasa cea mai numărosă a credincioșilor în diecesă. Și dacă unul seu altul din această numărosă clasă a societății noastre avënd însușirile deși numai practice recerute și priceperea pentru afacerile diecesei, ce au a se pertracta în Sinodele noastre eparchiale, caute a fi ales și el va fi întimpinat cu prevenire și bucurie din partea celorlalți condeputați ai lui.

Dar în cazul present nu s'a purces din acest punct de vedere. Aci s'a luat refugiul la o armă veche, des întrebuintată de contrarii noștri, spre a produce scisiune și ură între clasa muncitorilor de pământ și a puținei inteligențe, ce o avem.

Casul acesta ne învederează, că practicele, usuate la alegerile politice din afară, încetul cu încetul încep a și face loc inveninând și descompunënd și în afacerile noastre bisericesci.

Cum-că clasa muncitorilor noștri de pământ, a plugarilor, nu se află peste tot vorbind la nivelul acela, de a putea ea dejudeca lucrurile după natura și importanța lor și de a putea distinge bine între amicii și neamicii ei, o dovedesce până la evidentă

singulariul cas susdescris, în care clasa muncitorilor, sedusă prin măguliri și stîrnirea de pasiuni a cădüt jertfă și a devenit instrumentul unui demagog periculos și fără pic de conștiință.

Decă se grupau alegetorii pelângă acest demagog, öre în acest cas datu-s'ar fi publicității apelul cu cuvintele: „opinca scie se-si prețuescă și iubescă pe ai seî și că: pănă acum plugarii n'au scint se se folosescă de dreptul legii?”

Ne punem mai departe întrebarea, öre ce ar putea face un sinod eparhial compus numai din plugarii? Căci după principiile și doctrinile apelului este dată posibilitatea, ca în töte cercurile din diecesă se se alégă odată numai deputați din clasa plugarilor. apoi. precum sîntem informați, agitațiunea acésta s'a lătit deja și în cerul electoral învecinat al Jebelului, în care asemenea s'a candidat éraš un plugariu.

De asemenea apucături diabolice se folosesc numai cei mai aprigi contrarii ai bisericeî nöstre și a instituțiunelor ei. Noi nu avem cuvinte destul de aspre de a condamna acésta pornire distrugătoare a societății nöstre, regretând într'una scurta vedere și nepricepera ömenilor nostri din cele 6 comune ale cercului electoral Ghilad.

În fine ne simțim îndatorați a provoca pe toți binevoitorii poporului nostru a combate cu tötä tária convingerei încă în nascere asemenea ideî și porniri periculoöse, dacă pe viitoriu s'ar mai ivi ele și în alte cercuri. Principiis obsta, sero medicina paratur.

Județul general.

(Continuare).

Precum se vede, scriitorii cei dintăiü împärtășesc părerea, că sufletele decedaților abea la județul general ajung la deplina respălătire a faptelor lor. Ei dară învăță: că raiul seü sinul lui Avraam este un loc de odihnă și fericire, nu însă ceriü; că nici un om nu se suie acolo pănă după înviere, ceca-ce *Ireneu* și *Tertullian* dovedese cu exemplul lui Christos; căci Isus Christos nu s'a suif în ceriü, decăt după învierea sa din morți. Sub timpul morții sale corpul seü a odichnit în mormént. Tot astfel se va întâmpla în respectul acesta și cu noi. Când murim, vor vietü sufletele nöstre în acel loc, care l'a pregătit Ddeü pentru sufletele decedate din corp, unde dreptii vor odichni în regiunile mai înalte, ér pécătoșii se vor munci în cele mai dînjos (*Grigorie din Nyssa, Moral. I. XII. c. 6.*); ér când vom învia primind éraš corpurile nöstre, vom fi primüți în ceriü unde s'a suif și Isus Christos...

Pănă aci am espus asupra acestei materii, aceea ce mi-a părut întemeiat pre s. scriptură, pre scrierile unor părinți bisericesci și și pre ritualele bisericeî nöstre, — se înțelege reflectând nu numai la litera din ele ei și la spiritul lor; acum voiü se arăt: 1) cât de neccară este acésta învățatură în timpul

actual, 2) că nu altereză exercitarea virtuții, nici împune pretexte vițului seü pécătului.

1. Ce privesce punctul äntăiü, apoi mai nainte se luăm în considerare, că într'un timp, cum este acest actual, în care sub masca *culturei seü a civilizațiunei* sînt ascunși atăta *ateiști* și *necredincioși*, — avem mare causă, ca religiunea se o demonstrăm în mod rezonabil; căci încat nu facem acésta, ne espunem unui rfs sarcastic, și impiii nostri culți se întăresc și mai tare în necredința lor. Trebuie dară se ne ferim, ca se nu propunem ceva absurd, nici cea-ce de sine se contradice. Ateștilor și necredincioșilor moderni a bună seına le va fi un lucru curios, când an afirma, că acei ömeni, cari au fost judecați, condamnați ori absolvați, aruncați în realitate în ead, ori în realitate luați în ceriü, — de nou éraš se judecă, se alungă de nou în ead, seü se primesc mai odată în ceriü. De öre-ce însă s. scriptură și părinții bisericesci nu ne învață expres așa, d'aceea nici noi nu putem învăța altcum. Procedura acésta consună atât cu s. scriptură cât și cu rațiunea ömenescă.

Unii obiecționând, că ömenii nu se judecă decăt la ziua județului general, vor conchide, că între mörte și ziua judecării nu este o stare de mijloc, ci că sufletele dorm împreună cu corpurile pănă la judecată. O părere greșită, care contradice principiilor unei filosofii drepte. Căci în virtutea acestei puteri an putea și crede, că ele (sufletele) chiar mor. Fiind sufletul o ființă spirituală diferită de corp, el ca atare și póte trăi și opera și fără de acesta; așa urméză, că deși este o mare distanță între mörte și judecată, sufletul totuș viezá și face ceva, — este fericit seü nefericit.

De intervalul acesta légă papismul idea sa despre *purgatoriü*. Papiștii au amăgit ömenii neluminați afirmând, că părinții vechi a profesat o *stare de mijloc*, care nu este nici ceriü nici ead, deducënd din acésta, că acésta stare trebuie să fie purgatoriul. Este sigur, că creștinii vechi profesau o stare de mijloc — un întrestat — dela mörte pănă la judecată, și anume au admis un stat, care nu este nici ceriul, nici eadul. Noi pentru ea se declinăm dela noi credința nöstră în purgatoriü, afirmăm simplu, că în sensul celor mai sus espuse sub întrestatul dela mörte pănă la judecată înțelegem, că pécătoșii se află într'o stare de pedepsă îndată ce ese sufletul din corp, nu se află însă în ead; și că dreptii se află într'o stare de odihnă și fericire, nu însă în ceriü. Biserica dintăiü n'a învățat nici când, că este un loc de chin merit pentru espiarea pécatorilor, cum este purgatoriul papiștilor. Este drept, că cei mai mulți părinți bisericesci din seclul al patrulea și al cincelea admiteau un foc curățitorü, care însă nu'l espunea ei în timpul dintre mörte și înviere, ci după acésta împreunändul cu judecata generală. Ei în acésta învățatură au de antecedenti pre *Metodiu* și *Lactanțiu*. Aceștia așceptă la judecata lunei un foc mare, prin care toți ömenii au se trecă. Ömenii cei mai bun

trec fără de a fi cătuș de puțin atinși de foc; cei nedesăvârșiți însă prin acela se vor curăți, precum aurul de sgura sa (asem. I. Cor. 3. 13—15) Astfel a învățat *Ambrosie*, *Hilarie din Pictavia*, *Hieronym*. — *Augustin* este cel dintâiu, carele pune focul curățitorii în interstatul sufletului dela mörte până la judecată.

Eu süm de părere, că numai în vederea unei stări de reparare dincolo de mormënt a statorit biserica noastră resăritenă ca și cea apusenă rugăciunile pentru cei morți. Firește noi stări aceia nu-i dăm expresiune dogmatică ca papiștii, cari meren afirmă, că puterea lor de deslegare se estinde până în regiunile de dincolo și că ușorarea, prescurtarea seu eliberarea (morților) de chinul de dincolo, orî chiar îngreunarea aceluia este un prerogativ al primatului din Roma. Cât de departe mergeau cei din Roma cu presumpțiunea acésta, și cât de mult considerau ei purgatoriul ca un domeniu al scaunului roman, se vede din decrete vechi papale, în cari se interdicea ângerilor a primi în ceriu sufletele acelora, cari muriau fiind sub canon; de altcum acésta potestate în transerior a papei, aducea scaunului papal cele mai bogate donațiuni, precum se vede din fiecare act de donațiune formula: *In remedium animae suae*, pentru ca astfel prin donarea de bunuri temporale respectivul (donatori) se nu mai aibă nici o îndoelă, că și-a cumpărat cu ele bunurile vecinice. . . . Așa își esplică apusenii purgatoriul lor. Noi într'aceea credem, că rugăciunile pentru cei morți își au efeptul lor favorabil. *Chrisostom* crede, că rugăciunile și elemosinele servesc acelora, cari au decedat pătați cu păcate — spre curățire, ér celor drepti spre mărirea resplătirei lor (în evang. Math. homil. XXXII). *Cyri*l din *Ierusalim* (catech. XXIII §. 9, 10) ȳice: „noi pomenim morții, mai ântâiu patriarhii, profetii, apostolii și martirii, pentru ca Ddeu prin mijlocirea lor să primescă rugăciunea noastră; după aceea ne rugăm pentru cei mai nainte adormiți sfinți părinți și episcopi și preste tot pentru toți, cari au murit înaintea noastră, — pentru-că credem, că aduce mare folos sufletelor, pentru cari ne rugăm. Precum un împărat pămăntesc ușurează pedepsa supușilor săi obstinați, decă cei ai săi se rögă pentru ei: așa și rugăciunea și jertfa noastră servesc, pentru de a face îndurat pre Ddeu față de cel mort, chiar se fie el păcătoș”.

Așa dară este verosimilă o stare de împăciuire seu ertare dincolo de mormënt; căci dacă n'ar fi acésta, atunci tôte rugăciunile noastre, jertfele noastre, cu un cuvânt cultul nostru pentru morți n'ar avea nici o valöre. . . Dar m'am abătut pré mult dela obiect.

2. Învătătura despre județul general nu altereză esercitarea virtuții. Într'adevăr ceriul este un loc mai fericit ca raiul, și dreptii mai bucurosi ar voi se mérgă la mörte direct în ceri. Dar favorurile raiului süm un motiv suficient pentru esercita-

rea virtuții; și este o fericire destul de mare, a fi dus de ângeri nemijlocit după mörte în sinul lui Avraam seu în rai, în locul unei deseversite odichne, a unei așa mare fericiri, ca care afară de ceri nu pöte se fie. Un rai, unde locuesc tôte sufletele sfinților, patriarhii, profetii, apostolii, martirii, — căruia are se-I urmeze fericirea ceriului, — este într'adevăr o resplătă bogată pentru toți aceia, cari au fost credincioși evangheliei lui Christos, și cari în butul tuturor obstaculelor acestei vieți a esercitat virtutea. Fericirea ceriului este fără îndoelă mai mare ca cea din rai, érá într'aceea ne înveselesce speranța noastră în fericirile cerești și în învierea corpurilor noastre. Dacă ne-am învrednicit de rai, atunci ușor ne este a așcepta deplina împlinire a fericirei noastre în învierea corpurilor noastre, în receperea noastră în ceriul cel pré înalt, înaintea tronului și a feței lui Ddeu. . .

Dar eadul este locul celor mai mari pedepse și chinuri, căci el este focul, care este gătit diavolului și ângerilor lui. Decă este un lucru cu mult mai înfricoșat pentru păcătoș, a cădea în mormëntul morții nemijlocit în ead, decă a suferi într'alt loc din timpul morții sale până la ziua judecării. Am fi însă pré simpli, decă n'am lua în socotință, că ziua acelei judecării apare destul de timpuriu, și că este o nefericire destul de mare, a cădea îndată după mörte în mâinile duchurilor celor rele. Decă Ddeu ține acésta pedepsă de îndestulitöre, așa cred, că și păcătoș se o privescă de atare; și aceia cari nu se tem de eadul dela ziua judecării, nu se vor teme, nici decă acela ar urma îndată după mörte. Bogatul păcătoș a simțit chinul seu după mörte, și acesta a fost ajuns pentru de a îndemna pre frații săi spre penitență. . . Cu un cuvânt, dacă păcătoșii nu se aruncă în ead îndată după mörtea lor, apoi nu este îndoelă, că vor fi condamnați acolo în ziua judecării generale.

II.

După ce am desfășurat până aci starea sufletelor dela mörte până la judecată, se privim acum timpul judecării însăș. Însă la acésta avem se remar-căm următorele:

1. Că ziua judecării este hotărîtă. Ddeu a dispus o ȳi, în care va se judece lumea.

2. Că este o ȳi, în care indeobște se va judeca lumea întrégă.

3. Că acésta ȳi a judecării va fi la sfârșitul lumii.

1. Că ziua judecării este hotărîtă: „Ddeu a pus ziua, întru care va se judece lumea“ Fapt. Ap. 17. 31. Lucrul acesta se derivă din revelațiunea divină, și pre alte căli acesta nici când nu'l vom cunoșce. Căci deși mintea omenescă ni-ar putea arăta, că Ddeu va judeca lumea, totuș statorirea unei ȳile spre acésta este o acțiune liberă a înțelepciunii și a sfatului lui Ddeu, și nu se pöte sci decă numai prin revelațiunea ddeescă.

Despre nici un fel de lucru n'avem o revelațiune ddeescă așa de chiară și lămurită, ca despre

timpul județului general. Ap. Pavel Fapt. 17. 31. dice cu cuvinte foarte clare: „Ddeu a pus ziua, intru care va să judece lumea“. Er Mântuitorul nostru vorbește de multe ori în asemenea mod despre aceea ziua, ca despre una, care este statorită prin voința lui Ddeu: „Mulți vor dice mie în ziua aceea: Ddome, Ddome, au nu în numele tău am prorocit?“ Mat. 7. 22. „Că vine césul, intru care toți cei ce sânt în mormânturi vor auđi glasul lui“. Ioan 5. 28. „Și de ziua aceea și de cés nimenea nu scie, nici ăngerii din ceruri, fără numai Tatăl meu singur“ Mat. 24. 36. Tote acestea demustră, ca ziua judecării este hotărâtă și statorită.

Prin acésta se înfrânge obiecțiunea, care s'ar putea face din motivul amânării acestei mari acțiuni. Apostolul Petru în a doua sa epistolă 3. 3. 4. dice: că în zilele cele din urmă, adecă cătră sfârșitul lumii, se va face obiecțiunea acésta: „Acésta mai înainte sciind, că vor veni în zilele cele de apoi batjocuritori, cari vor ămbra după poftele sale. Și vor dice: unde este făgăduința venirii lui? că de când au adarmit părinții, tôte așa rămân (cum a fost) din începutul făpturii“.

Este de lipsă, ca se respundem verde și temeinic la acésta obiecțiune, căci trăim în timpurile cele din urmă; și se află deja între noi atât de mulți „batjocuritori“, despre cari vorbește s. Ap. Petru.

Statorind Ddeu o zi de judecată, ar fi o obiecțiune nebună a afirma, că el nu va judeca omenii, pentru că nu i-au judecat până acuma. Nu putem dice, că Ddeu a revocat judecata, ci că nu a sosit timpul statorit pentru ea. A amâna facerea unui lucru, nu însemnă a te fi lăsat de el. Deci nu putem dice, că Ddeu a revocat judecata, ci o va face acésta în ziua aceea, care a statorit'o el după nemărginitul său sfat și înțelepciune.

Tot astfel s'a întemplat și cu lumea cea dintâi. Ddeu a amânat și trăgănat mult diluviul universal; în sfârșit însă totuș veni, înecând tôte: „că este tainuită de cei ce voesc acésta, că ceriurile erau din început, și pământul din apă, și prin apă s'a așezat cuvântul lui Ddeu. Prin care lumea cea de atunci cu apă înecându-se a perit“. II. Petru 3. 5 sq. Pustiirea generală a lumii primitive, care a perit prin apă, este motiv suficient, de a crede lui Ddeu, când o amerință el cu nimicire de nou prin foc: „Și ceriurile ceste de acum și pământul cu acelaș cuvânt s'a pus, care să păzesc focului la ziua județului și a pierderii omenilor celor necredincioși“. II. Petru 3. 7. Cerul și pământul a fost mult timp cruțate pentru estērpirea lumii primitive; deci de și cealaltă pustiire, care se va face prin foc, se amână timp și mai îndelungat, totuș nu va lipsi, ca să se întemple la timpul său hotarit.

Ceea ce ni-se pare nouă timp îndelungat, aceea la Ddeu este scurt, precum dice Apostolul II Petru 3. 8: „că o zi înaintea Domnului este ca o mie de ani, și o mie de ani ca o zi“. Ddeu nu resimte

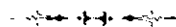
nici secunța timpului, nici lungimea întârzierii: d'aceea nu grăbește el cu judecarea lumii; înainte de a fi venit timpul oportun spre acésta, — și el de bună seamă scie foarte bine, când va veni acel timp. Observăm, că este foarte de folos, ca Ddeu înainte de a judeca lumea, să-și vadescă tôte minunile înțelepciunii sale: ca să esercite o lungă răbdare față de păcătoși; ca să încerce tôte pentru convertirea (îndreptarea) lor precum dice Ap. Petru II 3. 9: „Nu va întârzia Domnul făgăduința, precum ărecarii întârziere socotesc, ei rabdă mult pentru noi, nevrând ca să peră cineva, ci toți să vie la pocăință“.

Când va judeca Ddeu lumea pentru vecinicie, atunci va strica el forma ei întreaga, precum se vede din următorul vers 10: „Eră va veni ziua Domnului ca un fur noptea, intru carea ceriurile cu sunet vor trece, stichiile (elementele) arđend se vor strica, și pământul și cele de pre el vor arde“. Deci nu este cuvenit unui Ddeu bun și înțelept ca se grăbescă a strica lumea, care a creat'o el.

Pentru ca pustiirea lumii să se facă în conformitate cu înțelepciunea și bunătatea lui Ddeu, sânt de lipsă două lucruri, cari trebuie să premērgă pustiirii:

Întâi rēutatea incorigibilă a omului. Un om înțelept nu va dărăna o casă, care a zidit'o el, decă nu află la ea un defect nereparabil. D'aceea Ddeu justificând pustiirea lumii primitive, citēză rēutatea necurabilă a omenilor și stricarea generală a moravurilor omenesci, dicēndu-se Genesis 6. 5 sqq: „Și vedēnd Domnul Ddeu, că s'a înmulțit rēutătile omenilor pre pământ, și cum-că fiesce carele cugetă în inima sa cu deadinsul spre rēutătii în tôte zilele: s'a căit Ddeu că a făcut pre om pre pământ, și i-a părut rēu. Și a đis Ddeu: perde-voiū pre omul, pre care l'am făcut de pre fața pământului“. Precum atunci se citēză ca singura causă pentru estērpirea generală a genului omenesc, că adecă cu escepțiunea unei singure familii, lumea întrēgă a fost plină de rēutătii: așa este verosimil, că și la pustiirea din urmă, în care va perī lumea prin foc, omenii vor fi preste tot foarte rēi.

(Va urma).

A doua carte de cetire

pentru copii și copilele din anul al 2-lea de școlă
întocmită de

mai mulți prietini ai școlii.

(Brașov 1889).

În editura librăriei Nicolae I. Ciurcu din Brașov a apărut „A doua carte de cetire“ menită pentru pruncii din anul al doilea al școlii populare. Ea este a se considera ca continuare a Abecedariului apărut în anul 1887 de aceeași autori.

Cartea începe cu o espunere a alfabetului latin cu litere mici și mari scrise și tipărite, urmate de propozițiunii de cetit, în care vin pe rând a se însira tôte literile de tipariū ale alfabetului. Cătră acestea

se alătură și numerii dela 1 până la 20 arabici (de scris și cei de tipariu) și romanii.

Materia cuprinsă sub titlul „Repetiție” infățișază în mod sinoptic și concis rezultatele învățământului scripto-legic din anul întâi de școală și mijlocește o improspătare variată și din cauza acésta binevenită tocmai la începutul anului după pauza vacanțelor.

Piesele de cetit se prezintă în 12 grupuri consecutive: 1 Școla, 2 Casa, 3 Omul, 4 Animalele, 5 Grădina, 6 Comuna, 7 Câmpul, 8 Pădurea și livada, 9 Uscatul și apa, 10 Aerul și ceriul, 11 Timpul, 12 Dumnezeu. Cătră aceste grupuri se adaug literile cirilice cu rugăciuni și tabela înmulțirii; în fine numerii romanii până la 100.

Piesele de cetit sânt alese corespundător cu interesul multilateral, pe care are să-l deștepte și să-l nutrească învățământul primar educătoriu, în conformitate cu principiile stabilite de școla herbartiana. Materia e rânduită astfel, ca aceste interese să se pōtă cultiva treptat, dând școlariului priviri tot mai largi, și grijind, ca înlăuntrul fiecărui cerc de privire gândirea școlariului să se înalțe dela obiecte empirice la deosebiri intelectuale, aprecieri estetice și hotăriri morale. Constatăm cu bucurie aceste înțocmiri într'o carte de cetire românescă.

Experiinți anterioare au produs în noi convingerea, că autorii nostri nu consideră totdeauna obiecțiunile, celi se fac, cu acel grad de obiectivitate, care e indispensabil într'o discuțiune folositoare. Fără a atinge măcar unul din punctele dificultate, ei se mulțămesc adeseori cu replici în general, din care isvorește mai mult tendința de a convinge publicul interesat, că ei au consultat autori străini (consultări adeseori rău aplicate) și că spusele acestora pot se înlocuiască gândirea proprie. Replicile lor fac nu arareori impresiunea, că grija de sōrtea opurilor lor e mai intensivă decât stăruința de a găsi adevărul. Ecă pentru ce ele nu pot să fie lipsite de un fel de animositățe turburătoare pentru oricare discuție obiectivă și zăresc în fiecare năsuință spre lămurire un atac primejdios. Autorii acestia impută de obicei altora, ca ar stărui în mod pripit la încheierea discuției, în vreme ce ei înșiși ar considera-o încheiată în momentul, în care opul lor a vedut lumina zilei. Timpul va arăta, nu ne îndoim, și Românilor chipul discuțiilor roditoare.

Ne reținem așadar dela oricare obiecțiunii, care sub alte împrejurări ne-am fi permis a le face cu privire la unele amărunturi ale cărții de cetire. Practica le va pune și așa la ivelă.

Principiile de educațiune pe care le găsim în general aplicate în cartea de față ne îndemnă a o recomanda învățătorilor nostri ca un product prețios al literaturii noastre școlare.

— stv. —

Anticitățile romane, aflate în Bănatul Timișian.

Din diferite opuri adunate de P. Broșteanu.

(Fine.)

XV. Traianus Dacicus.

a-b) ADVENTVS. AVG. Impărătoriuł călare, din anul 249 după Chr.

c-e) DACIA. Dacia ținend cu drępta un berbece (instrument de asediu).

f-i) GENIVS. EXERC. ILLIRICIANI. Patronul armiei illirice, în positură.

j) PANNONIA. Ambele Pannonii, în positură.

k-m) VBERITAS. AVG. Imbelșugarea, în positură.

n) VICTORIA. AVG. Victoria, pășind, — din anii 249—251 d. Chr.

XVI. Herennia Etruscilla; alui Trajanus Dacius.

a-d) PVDICITIA. AVG. Pudōrea, sedend.

e-h) PVDICITIA. AVG. Pudōrea în positură, din anii 249—251 d. Chr.

3. La anul 1854 întemplantu-se la Timișoara o esplosiune de praf, s'au aflat pe locul esplosiunii unele monete romane, prin cari se adeveresc existința unei locuințe romane în acel loc. O bucată din acele monete era dela Diocletian și s'a trāmis muzeului din Budapeșta; ér altă bucată era de Probus cu următoreea inscripțiune:

IMP. C. M. AVR. PROBVS. AVG. Capul Impărătorului; pe revers: SOLI. INVICTO. Sōrele pe o căruță cu patru cai; la vale: KAR. — Billon.

4. La anul 1858, jucându-se doue fete mici pe islasul comunei Gaia (în fostul confiniu militar, Regimentul serbo-banatic) și reșchiind pământul, au dat de un cilindru de aramă cu 210 monete romane de aur din anii 911—959 d. Chr. alui Constantin X și fiului seu Romanus II; una dintre dovedile neresturnabile despre presința poporului român pe acele timpuri în Timișiana.

5. Tot la anul 1858 au aflat un granicer dela Palanca nouă, făcend o grōpă pentru transplantarea unui dud (frāgariu) 3 monete romane de aur și 4 monete de argint dela Imp. August până la Imp. Honorius (dela anul 29 ant. până la a. 423 d. Chr.) cu următorele inscripțiuni reverse:

I. Augustus.

a) S. P. Q. R. Un arc de triumf, dedesupt un car cu trofee. A. R.

II. Tiberius.

b) PONTIF. MAXIM. O deitā pe tron, ținend în mână dręptă o lance, în mână stęngă o ramură — AV.

III. Domitianus.

a) IMP. XXII. COS. XVI. CENS. P. P. V. Minerva în positură; la picioarele ei o buhă. — AR.

IV. Antoninus Pius.

a) TR. POT. XIX. COS. III. O statuă femeescă în positură. — AR.

V. *Traianus.*

a) COS. V. P. P. S. P. Q. R. OPTIMO. PRINC. Dacia, ședând pe o gramadă de arme; jos; DAC. CAP. — AR.

VI. *Julianus. (Fl. Claud.)*

a) VIRTUS. EXERCITUS. ROMANORVM. Impărătorul în pozitură într'o mână o standartă, cu cealaltă pe un sclav ținându-l de pâr. — AHTZ. — AV.

VII. *Honorius.*

a) VICTORIA. AVGG. Impărătorul stă, cu un picior pe un prizonier; pe câmp R. V. — COMOB. — AV.

6. Afară de aceste 7 momente se mai află în posesiunea dñu Leonhardt Böhm încă următoarele monete romane:

Monete familiare.

a) *Familia Iulia.* — Aversul: capul lui Apolo spre dreapta încoronat cu lauri. Reversul: o figură cu vâl, mânănd doi boui înjugați spre dreapta, IMP. CAESAR — AR. Un denar, aflat la Slatina lângă Sasca.

b) *Familia Veturia.* — Aversul: busta lui Mars cu coif pe cap spre dreapta. TI. VE. pe câmp semnul denarului, o cruce. Reversul: doi soldați romani în pozitură cu lăncele în mâni, între densii un om îngenuncheând care ține ceva în pôle. ROMA. — AR. Denar. Acesta bucată s'a aflat la Potoc în cercul Oraviței.

Monete imperiale.

a) *Tiberius.* (14—37 d. Chr.) Avers: capul lui Tiberiu încoronat cu lauri. CAESAR. DIVI. AVGVSTI. Filius. AVGVSTVS. Revers: o femeie ședând, în dreapta un sceptru, în stânga o ramură. Circumscripțiunea: PONTIFEX MAXIMVS. — A. Aureu, aflat la Socolovaț lângă Biserica-albă.

b) *Vitellius.* (69 d. Chr.) Avers: capul lui Vitellius încoronat cu lauri. VITELLIVS. GERM. IMP. AVG. TR. P.; Revers: o deită pe tron cu ulciorul de jertfă și cu sceptru. Circumscripțiunea: PONT. MAX. — AV. Aureu, aflat lângă Calugăr aproape la Biserica-albă

c) *Titus.* (79—81 d. Chr.) Avers: capul Impărătorului încoronat cu lauri. TITVS. CAES. IMP. VESP. CEN. Revers: Deită jertfând cu o ramură. Circumscripțiunea: PAX. AVG. — AV. Aureu aflat la Moldova-veche

d) *Alexander Severus.* (222—235 d. Chr.) Avers: capul Impărătorului încoronat cu coróna de lauri. IMP. CAES. M. AVR. SEV. ALEXANDER. AVG. Revers: Impărătoarele în pozitură, în dreapta o lance, în stânga un buchet. Circumscripțiunea: PONT. MAX. TR. P. II. CO. P. P. — AV. Aureu, îngăurit, s'a aflat la Caransebeș.

Pan' aicea deocamdată; despre monetele aflate la „*Petra alba*“ între Cuptore și Văliug (Franzdorf) voi tracta altădată în detal.

Navigatorul Submarin.

Au trecut vremile bătrâne, când omenimea credea, că Dumnezeu a ascuns cu un vâl nepenetrabil mama natură. Acum omenimea devine nepacientă, când i-șe pare a avea vre-un secret de deslegat și în fața „sciinței“ și a „tehniceii“ cele mai multe împărute secrete astăzi au perit ca ceta la lumina soarelui. În vârful muntelui, în carele și avea Iupiter, séu alt deu de categoria acestuia, tronul seu, astăzi stă santinela naturalistul linișcit cu Barometrul și Cyanometrul seu*) și măsoră înălțimea muntelui prin starea mercuriului din aceste instrumente. Tot din aceste instrumente măsoră constelațiunea de pre firmament; cu altele craș pătrunde adâncimile mărilor, de unde scotem animale, plante și minerale de tot soiul. Aerul, respective atmosfera este scrutată, până unde e numai posibilă respirațiunea omenescă; apa, mai ales adâncimile mărilor de câteva decenii au devenit obiectul cercetărilor intensive. Carol Togh în cercetările sale a comprobat, că la o adâncime de mai multe mile, adecă unde întunerecul e complet, cumcă aci se află încă plante și animale, în tot cazul o lume pentru sine. Cu ocaziunea legăturii telegrafice prin aședarea „*Kabel*“ului între Europa și America ni sau deschis frapante vederi la nivelul dela fundul oceanului. Ce e drept la adâncimea acesta suflare omenescă nu pătrunde: omul pătrunde numai o parte a acestui element umed și rece; dar și la adâncimea ce o pôte străbate omul, sciința i-a pus la dispoziție mijloce, cu care se servește în mod extraordinar. Nu departe de țărmul mării ostice lucră la o adâncime de 20—25 metri cufundători spre a scote *succin* (germ. Bernstein) de acolo, fără de a simți columna de apă d'asupra capului lor. La țărmul Atlanticului din Franția la fundul mării, adecă sub apă, se fac ziduri spre care scop se illuminează terenul cu lumină electrică; érá inginerul *Bauer* construéză luntri, cu care se se pôtă umba comod sub apă. La țărmul mării Adratice în Dalmația și Grecia, unde meseria de a scote sponghii, în stare animalo-vegetabilică, se sévêrșea prin cufundare de a înnotul, o lucrare pre cât de grea pre atâta și de periculósă; în timpul mai nou se scot spongiile cu ajutorul cufundatorului engles, cece e mult mai avantajos decât cu înnotul séu cu harpuna (cârligul).

Astfel nisusec neodichnitul spirit omenesc a domina cel mai putinte și mai tare contrariu element din natură și în multe privințe a perit puterea monstruósă atribuită veciniceii adâncimii secrete. Cufundătorul la o adâncime de 25—30 m. fără nici un scrupul călêtoresce în noua regiune. În contra temperaturii celei reci a apei îl scutesce o îmbrăcăminte tare de postav și deasupra acestui îmbrăcământ se află o haină de gummi constătătoare numai din o bucată, carea fiind nepenetrabilă scutesce postavul contra umezelei și prin urmare și contra frigului. O căciulă de metal cu sticle rotunde și legate cu șirof acopere și învâlește capul, érá o pompă de aer l provide

*) Cyanometru se numesc un instrument inventat de profesorul francez *Saussure* (cet. Sosur), carele servește spre a măsura intensitatea colórei vênete a cerului în diferite zile și în diferite locuri.

de sus cu acest element. Căciula acésta mare și grea, e așa numita „căciulă franceză pentru cufundare“.

În privința proviziunii cu aer se dice a fi mai practice cele engleze, întrebuintate în Germania. Acestea sînt în forma unei căldări peovădute cu asemenea ferestri. La o parte e aplicat un tub, carele stă în legătură cu un sicriu, ce se află în spatele cufundătorului, care sicriu de sus se prevede cu aer prin o dudă (țevă) de gumi. Regularea acestei prevederi cu aer se întemplă cu ajutoriul unor ventiluri. Cufundătorul mai poșede o dudă în gură (între dinți) prin carea suflă aerul, ce se espiră. Prin deschiderea unui ventil aerul se sue în sus, érá ventilul momentan éráș se închide întocmai precum se întemplă înspirarea aerului în plumăni. Numai astfel e posibil cufundătorului a resufla în fundul mărilor ca și la suprafața pământului și ceea-ce este mai esențial, densusul nici nu devine în poziția de avea mai mult séu mai puțin aer de cât trebuie. Sus în atmosferă la pompa de aer se află un „Manometru“*) cu carele lucrătorii măsoră intensitatea aerului din tubul séu țeva de gumi; ér o încingătoare împrejurul corpului cufundătorului însciițeză pre cei de sus despre mișcărilor și dorințele sale. Dacă vrea să ese din apă, atunci resuflă tare de câte-va orî pre nările nasului. Prin acésta îmbrăcăminte de gumi se umple cu aer, din care causă apa îl rēdică repede în sus.

Cu tóte că instrumentels se apropie de perfecțiune, totuși cufundarea e o lucrare destul de grea, la carea se cere o silință fórté mare, apoi individualitate rebustă și corpulentă, constituțiune răbdurie și în sîrșit deprindere fórté mare.

Până acum am vorbit de cufundători, cari lucră în apă fără a se ajutama — direct orî indirect — de vasul de cufundare, va se dică o lucrare de sine stătătoare. Mare merit compete lui *Rouquairol-Denayrouse* pentru îmbunătățirea aparatelor cufundătoare, căci după cum erau ele (aparatele) întocmite nu sau putut întrebuinta practice în măsură mare, fără numai în cerc mai restrîns. De când cu ameliorarea acestor aparate, s'a generalizat cercetările submarine încât sciințele naturăle preste tot au căștigat fórté mult.

Sé reasumăm acum esența, care formeză *conditio sine qua non* a aparatelor cufundătoare.

Mai întăiu de tóte se recere aer curat, care se însoțescă pre navigatorul submarin în călătoriile sale. Aerul acésta îl căștigăm prin pompa de aer dela suprafața mării. Că însă aerul curat se nu se mestece cu cel infectat avem respiratoriul. Dar ca aerul se póta străbate până la cufundători, trebuie sé izolăm aerul de apă și acésta prin închiderea hermetică a căciulei — de haina de gumi. Țeva duplă de gumi ține în legătură aerul atmosferic cu cufundătorul și astfel sé indeplinesce lucrarea.

La buca, la finea anului 1888.

Ioan Miclea,
docinte gr. or. rom.

*) Manometrul e un aparat, inventat de *Otto de Querike* destinat a măsura subțietatea aerului; cu altele éráș sé măsoră intensitatea séu elasticitatea aburilor, gazurilor.

Varietăți.

Parastas se tine astăzi la 10 ore a. m. în biserica sântului Ioan Botezătoriu din cemetriu pentru odichna sufletului în Domnul adormitului nostru archiereu Ioan.

Ornate bisericesci. Atragem atențiunea onoratelor comitete și episcopii parohiale, că la librăria diecesană se țin de vîndare o mulțime de ornate și paramente bis. de materie bună, solidă și fórté ieftină; precum și alte recuisite necesare la cultul divin și anume prapore, potire, chivote, sfeșnice, candelé, cadelnițe, lăduțe pentru sânta cuminecatură, evangeliu legate în tot felul, icóne și iconițe depînse după ritul bisericei gr. or. române; tóte aceste de calitate veritabilă și durabilă și cu prețurile cele mai modeste pe lângă garanție. Mai departe librăria primesce tot felul de comisiuni, ce cad în sfera amintită. În fine ne permitem a revoca în memorie onoratei preoțime și corporațiunilor nóstre bis. că conform unei ordinațiuni a Venerat. Consistoriului diecesan nu este permis a sé procura obiectele bis. susnumite dela agenți, pentru-că s'a dovedit, că în cele mai multe casuri comunele bis. pe prețuri mari au cumpărat lucruri de calitate rea și nedurabilă. Așa d. e. într-o comună bis. pe carea nu voim sé o numim mai de aproape, s'a procurat dela un agent călătoriu pe sate un stég, cu care eșind credincioși la o litie și apucându-i o ploie, icónele de pe stég s'au deslipit de materie și materia însăși spălată de ploie a umplut de vapselă pe portătoriu stégului. Tot așa i-sa întemplat și unui preot cu ornatele de o colóre neveritabilă, procurată éráș dela un agent călătoriu pe sate. Comunele nóstre bis. ferindu-se de astfel de agenți lucră numai în interesul bineințele al conservării averilor nóstre bis.

☹ **Sérac Caransebeș!** Tu din neînsemnatele rămășițe ale castrului roman Tibiscum, ce a existat óre când în acel loc, unde rîul sēlbatec de munte Bistra t-și varsă undele sale în seriosul Timiș, -- carele a dat numirea marelui ținut dintre Mureș, Tisa, Dunăre și Carpați, — tu din aceste neînsemnate rămășițe te ai rēdicat în decursul seclilor la un oraș și mai tărdu la o fortăreță respectabilă. Mulți, fórté mulți fiii ai tei au ostenit, au asudat, ba chiar au sângerat și ș'au dat ce au avut mai scump pe lumte viața, pentru de a-ți asecura existința și un viitoriu mai fericit. Dar ce sé-ți facem, ești fără de noroc! Te-au pusit și deprădat ostașii mercenari ai lui Simon Lodi în timpul generalului Basta; de doué orî te au făcut asemenea pământului invasiunile turcilor și tatarilor și scăpēnd de acestea ai suferit varga militară aproape 100 de ani. Și după tóte acestea cu una cu doué te-ai pomenit ca intrat în constituție și prin ea în administrația comitatului de óre când Severin. Ce timpuri fericite și ce ómeni cinstiți te conduceau atunci!?! Dar măsura suferințelor tale sé vede că nu s'a împlinit. După atâtea desastre vine și *Blojal* de óre când din Sibiu la Caransebeș, și ocupă la procuratura regescă a tribunalului din loc un post după numire și plată neînsemnat adecă de diurnist, dar cu tótă neînsemnătatea lui mi sé pune și i-ți recomăndă înproscănd într'una pe bărbați, căroră el nu este vrednic sé le deslege legătura. încălta-

mintelor lor, și-ți recomandă Blojul acum al nostru, iubit Caransebeș! în foi jidane-germane, (Temesvárer Zeitung etc.), pe cine să alegi tu de Episcop. Sărac Caransebeș, când ai rămas tu la atâta, încât Blojul să-ți răcomande pe cine să alegi de Episcop. Vai și amar de țările tale! Dar mângăește, nu se mănâncă nici o bucată așa de ferbinte, cum se gătesce.

Apelul către alegătorii cercului Ghilad, ca ceva excepțional și ca un curiosum îl publicăm și noi. Eță textul lui: *Fraților plugari!* Sântem ajunși în ajunul alegerii de Episcop. Voi știți, că în sinodul, carele va alege pe viitoriul cap al bisericeii, sânt omeni din toate păturile societății, numai noi plugarii, cari susținem biserica, lipsim de acolo, pentru-că nu ne scim folosi de dreptul legii. Decă ca și plugarii să iee parte la alegerea de Episcop, venim a vă recomanda să alegeți pentru sinodul eparchial pe bravii plugari *Nica Diminescu* din *Ciacova*, și *Janés Micu* din *Petroman*. Apelăm la simțul vostru, fraților plugari, rugând și pre o. domni preoți și învățători să spriginescă pre aceia, cari i-au ajutat și spriginit totdeauna. Înainte *fraților!* veniți cât de numeroși la alegerea de Duminecă din 12 Martie, și arătați lumii, că opinca scie se-și prețuiescă și iubescă pe ai sei. Dumnezeu cu noi!

Băile erculane. Arëndatoriu cel nou general al acestor băi „*cassa de economii temesiană*“ a esoperat la locul competent înlesniri pentru de a călători în băile erculane peste vară. Pe viitoriū începând din 1 Maiū până la finea lei Septemvrie a fie-căruia an se estradau bilete pentru de a călători la băile erculane *incolo și înapoi* cu valóre de opt țile cu prețuri scădute și anume dela stațiunea: a) Josefstadt în Timișóra classa II, 7 fl. 29 cr. classa III, 4 fl. 86 cr. b) Lugoș cl. II, 4 fl. 77 cr., cl. III, 3 fl. 18 cr., c) Caransebeș cl. II, 3 fl. 10 cr., cl. III, 2 fl. 07 cr. — Directorii legăturii căilor ferate române-germane vor ținea conferința lor internațională în băile erculane din 13 până în 16 Iulie a. c.

Gutinel este numele unui țiar social, literar și economic ce apare în fie-care Mercuri în Baia-mare (Nagybánya) sub redacțiunea responsabilă a dlui Gavriil Szabó și a editurii dlui Michail Molnár începând dela Aprilie a. c. incolo pe o colă întregă. Prețul abonamentului pe an 4 fl., pe jumătate de an 2 fl. și pe trimestru 1 fl. Abonamentele se fac la tipografia Michail Molnár. — **Gutin** este numele unui munte frumos, ce formeză hotarul între comitatele Sătmar și Maramureș în o depărtare de o oră dela Baia-mare. Dela acest munte, plin de suvenirii din viața poporului român, ș'a luat numirea țiarului din cestiune. Editarea acestui țiar este o veche dorință și o lipsă de mult simțită pentru părțile noastre și anume pentru comitatele Sătmar, Sălagiu, Maramureș, Ugocia și o parte din Solnoc-Doboca, în cari nu se află nici o astfel de întreprindere literară românească. Îl recomandăm și noi publicului nostru.

Teatru român. Tinerii noștri români din Caransebeș vor da Joii în 4 Aprilie (23 Martie) în otelul „La pomul verde“ piesa teatrală: *Nepotul cu unchiu de Schiller*, tradusă de Petra Petrescu.

Concurs este descris pentru postul de notariu cercual în comuna Ohaba-Bistra în Comitatul Caraș-Severin cu termin până în 6 Aprilie a. c. Petițiunile recursuale sânt a se înainta protopretorului Iuliu Leitner în Caransebeș.

O babă de 129 ani. „Epoca“ scrie: În ziua de 22 Februarie l. tr. a încetat din viață femeia Macrina Bendarenco din comuna Sf. George, județul Tulcea, în etate de 129 ani aproape. Până în ultimul moment al vieții sale, ea nu numai că și-a păstrat întregimea facultăților mentale, dar nici odată în viața ei nu s'a servit de ochelari; în comună ea trecea de cea mai bună lucrătoare în torsuri de lână și și-a profesat meseria acesta până în momentul decedării; ea are un fiu mai mare în viață, în etate de 80 ani.

Concurs.

Pentru îndeplinirea postului de învățătoriu de nou înființat la școala com. din Naidaș cu limba de propunere „română și magiară“ se escrie concurs. Cu acest post sânt legate următoarele emoluminte:

1. Salariu 300 fl.
2. Lemne de încălțit 16 metri cubici.
3. Pentru cortel 60 fl. v. a.
4. Pentru scripturistică 5 fl. v. a.
5. Diurne de călătorie 10 fl. v. a.
6. Dela fie-care înmormântare, la care va fi poștit 20 cr. v. a.

Recursele pentru acest post înstruate în înțelesul legei și compuse în limba magiară sânt a se adresa înaltului Ministeriu r. u. de culte și instrucțiune și de a se subterne comitetului administrativ al comitatului Caraș-Severin în Lugoș până la 30 Aprilie nou a. c. Învățătoriu, având a provedea și postul de cantor la biserică, are a comproba prin atestate și cualificaciunea sa de cantor gr. or.

Naidaș în 13 Martie 1889.

[12] 1—3

Scaunul scolastic.

Concurs.

Pentru întregirea postului vacant de învățătoriu la școala confesională gr. or. română din comuna Hodoș se escrie concurs cu termin de 30 de țile dela prima publicare în „*Foia diecesană*“.

Emolumentele sânt:

1. În bani gata 88 fl. v. a.
2. 18.5 Htl. de grâu vânturat.
3. 18.5 Htl. de cucuruz despoiat
4. 3 jugere de pământ arătoriu.
5. Pentru scripturistică 5 fl.
6. Pentru conferințe 7 fl.
7. 32 de metri de lemne pentru foc.
8. Dela fie-care înmormântare 20 cr.
9. Locuință liberă cu un juger de grădină.

Doritorii a ocupa acest post au a-și trâmite recursele prevădute cu documentele prescise și adresate comitetului parochial din Hodoș la oficiul protopresbiterial gr. or. român al Lugoșului până la terminul anunțat.

Hodoș, în 25 Faur 1889.

[10] 3—3

În conțelegere cu mine: Dr. George Popovici, m. p. protopresbiter.

